Procedure
(Anti) Fraudebeleid
Kansen voor West

Versie 1 juni 2022

kansen voor west

Procedure (Anti) Fraudebeleid Kansen voor West

Inleiding
Dit fraudebeleid is opgesteld voor alle activiteiten die binnen de Beheerautoriteit Kansen voor West (hierna BA West) worden uitgevoerd in het kader van subsidieverstrekking. Dit betreffen Europese subsidies, Rijkssubsidies en eventuele provinciale subsidies. Bij het verstrekken van subsidie is het mogelijk dat er partijen zijn die proberen misbruik te maken van deze subsidies. Het is aan de programmamanager Kansen voor West om een afweging te maken tussen het voorkomen en detecteren van deze pogingen tot misbruik en de administratieve lastenverzwaring die meer controles met zich meebrengen voor de begunstigden. De programmamanager Kansen voor West is verantwoordelijk om de maatregelen af te stemmen op het niveau van de frauderisico's. Daarom werken wij actief aan het voorkomen en detecteren van subsidiefraude. In voorkomende gevallen nemen wij passende maatregelen.

Aanleiding
De Europese Commissie vereist dat Beheerautoriteiten een (anti) fraudebeleid hebben gedurende de uitvoering van een Europees subsidieprogramma. Hiertoe is het (anti)fraudebeleid van Kansen voor West op de website geplaatst.

Wat verstaan we onder fraude?
Voor de definitie van fraude sluiten wij aan op de definitie van de Europese Commissie:

In de Overeenkomst, opgesteld op grond van artikel K.3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, aangaande de bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen[7] wordt "fraude" wat de uitgaven betreft gedefinieerd als elke opzettelijke handeling of elk opzettelijk nalaten waarbij:

- *valse, onjuiste of onvolledige verklaringen of documenten worden gebruikt of overgelegd, met als gevolg dat middelen afkomstig van de algemene begroting van de Europese Gemeenschappen of van de door of voor de Europese Gemeenschappen beheerde begrotingen, wederrechtelijk worden ontvangen of achtergehouden;*

- *met hetzelfde gevolg, in strijd met een specifieke verplichting informatie wordt achtergehouden;*

- *deze middelen worden misbruikt door ze voor andere doelen aan te wenden dan die waarvoor zij oorspronkelijk zijn toegekend.*

Fraude omvat dus een component opzettelijk bedrog waarmee het zich onderscheidt van de algemenere term "onregelmatigheid".

Overeenkomstig artikel 3, lid 1, punt e), van Verordening (EG) nr. 1681/94 zijn de lidstaten sinds 2006 verplicht om, wanneer zij onregelmatigheden aan de Commissie melden, na te gaan of er bij de desbetreffende onregelmatigheden sprake is van een "**vermoeden van fraude**".[8]

De Beheerautoriteit Kansen voor West en haar partners kunnen natuurlijk ook op andere manieren slachtoffer worden van subsidiecriminaliteit. Bijvoorbeeld door cybercriminaliteit, bedreigingen en strafbaar gedrag van medewerkers of derden.

Wat doen we om fraude te voorkomen?
Binnen de lidstaat Nederland zijn er vier subsidieprogramma's voor EFRO onder beheer van vier Beheerautoriteiten; BA Noord, BA Oost, BA Zuid en BA West. Deze vier BA's hebben een gezamenlijk afspraken over gemaakt, welke in het kader van het Fraude Risico Assessment (FRA) worden vastgelegd. Daarnaast zorgen alle BA's zelfstandig voor het maken van een proceduremelding, procesbeschrijvingen afhandeling.

Beschrijving anti-fraudeprocedures. (Artikel 74(1)(c) van Verordening (EU) Nr. 2021/1060).
Eén van de key requirements van het beheer- en controlesysteem is de voorkoming en ontdekking van fraude. Een risico-assessment (FRA), waarbij de daadwerkelijke frauderisico's vastgesteld worden staat hierbij centraal. Indien uit het assessment blijkt dat sprake is van frauderisico's die onvoldoende door beheersmaatregelen afgedekt zijn zullen alle redelijk geachte additionele fraudepreventiemaatregelen getroffen worden. De BA en intermediaire instanties moeten het frauderisico beheersen (en fraude bestrijden) door middel van een proactieve, gestructureerde en doelgerichte benadering met een samenhangend geheel van antifraudemaatregelen rondom de vier sleutelelementen in de anti-fraude cyclus: preventie, ontdekking, correctie en vervolging.

Gemeenschappelijk fraudebeleid BA's
De vier BA's hebben in het kader van fraudepreventie afgesproken:

- Eén keer per 2 jaar een FRA uit te voeren. De laatste FRA dateert van juni 2021 en zal in 2023 worden herhaald in het kader van het nieuwe programma 2021-2027.
- De FRA uit te voeren op basis van de door de EC beschikbaar gestelde tool voor een FRA.
- Arachne te gebruiken naast andere systemen, zoals bv. Company Info ten behoeve van beoordelingen van de declaraties vanuit de projecten.
  Afgesproken punten waar Arachne voor controledoeleinden gebruikt kan worden zijn:
  1) Faillissementen
  2) Controle op dubbelfinanciering
  3) Verbonden partijen
- Om fraudegevallen voor zover mogelijk (geanonimiseerd) te delen met de andere BA's binnen het BA-afstemmingsoverleg. Dit om van elkaar te leren zowel qua bewustwording als in aanpak.
- Per BA een aanspreekpunt voor fraude aan te stellen.
- Jaarlijkse aandacht voor bewustwording. Een voorbeeld hiervan is het rondsturen boekje NBA over Fraude of de publicatie van het beleid op de website van Kansen voor West.

Wat doet BA West daarnaast aan fraudepreventie?
BA West heeft maatregelen getroffen om te voorkomen dat fraude wordt gepleegd door medewerkers, door medewerkers die samenspannen met begunstigden of door begunstigden die op frauduleuze wijze subsidie verkrijgen.

BA West heeft in de administratieve organisatie (AO)-beschrijving de van toepassing zijnde procedures opgenomen inclusief de functiebeschrijvingen. In de AO is controle technische functiescheiding aangebracht in de processtappen waarbij de kans op fouten/fraude het grootst is. Deze controle technische functiescheiding is volledig doorgevoerd in alle systemen waardoor alle processtappen moeten worden doorlopen door verschillende medewerkers.
Een van de belangrijkste functiescheidingen is de bevoegdheid tot het betalen van subsidies en kostenfacturen, hier geldt ook minimaal het vier-ogenprincipe met sowieso de programmacontroller en de programmamanager. Daarnaast is binnen het programma Kansen voor West de beoordeling van de aanvraag opgedeeld in een viertal beoordelingen. Hier komen verschillende beoordelaars aan te pas zowel intern als extern. De inhoudelijke beoordeling wordt door een onafhankelijke deskundigencommissie/ stedelijke adviesgroep beoordeeld. Een onvoldoende beoordeling in een van deze trajecten leidt tot een afwijzing van de aanvraag. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan belangenverstrengeling (Conflicts of Interest).
BA West zorgt ervoor dat bij elke inhoudelijke projectbeoordeling de leden van de onafhankelijke beoordelingscommissies verklaren geen belangen te hebben. Indien hier wel sprake van is wordt het betreffende lid uitgesloten van deelname aan de beoordeling.

Verder zijn binnen BA West een drietal programmabureaus te onderscheiden naast de controllers die werken bij de BA, welke de eerstelijns beoordelingen uitvoeren in het aanvraagproces, het voortgangsproces en bij het proces van de vaststelling.
De beschrijving van de AO voor de EFRO-subsidies is voor de vier Beheerautoriteiten in Nederland hetzelfde en jaarlijks wordt in het kader van controles namens de Europese Commissie vastgesteld of de AO wordt gevolgd en of de controle technische functiescheiding volledig in de systemen is doorgevoerd.
De auditautoriteit (AA van het Ministerie van Financiën) stelt jaarlijks vast dat de belangrijkste beheersmaatregelen van BA West en de organisatie van de betreffende partners effectief werken om op de betrouwbaarheid van het systeem te kunnen steunen.
BA West heeft samen met de drie andere BA's een fraude risico-assessment uitgevoerd bij aanvang van de EFRO Programmaperiode 2014-2020. Hierbij is beoordeeld in hoeverre de fraude risico's worden beheerst door beheersmaatregelen. Deze fraude risico-assessment wordt tweejaarlijks geëvalueerd.
Bij de controle op subsidieaanvragen en vaststellingen wordt de ontvangen informatie kritisch beoordeeld en zorgvuldig gedocumenteerd. Indien nodig worden aanvullende vragen gesteld om vast te stellen of de ontvangen informatie deugdelijk is. Als het noodzakelijk is, dan wordt een controle ter plaatse uitgevoerd.
Binnen BA West wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de procedures van instanties waar de PB's en de BA onder vallen. Deze organisaties zijn tevens de eerste schil waarbinnen aandacht wordt gevraagd voor het bewustwordingsproces in relatie tot fraude. Van de medewerkers van de BA West en de

programmabureaus die als ambtenaar in dienst van de betreffende gemeente/provincie en hebben daardoor te maken met de opgestelde integriteitsregels. Wanneer medewerkers een integriteitskwestie vertrouwelijk willen bespreken, kan dat bij een vertrouwenspersonen binnen de betreffende organisatie. De BA West heeft daarnaast extern ingehuurde medewerkers. Voor deze medewerkers geldt dat de borging ligt in een ondertekende geheimhoudingsverklaring en verklaring van goed gedrag (VOG).

Hoe onderzoeken we fraude?
Wanneer er aanwijzingen zijn van mogelijk misbruik dan wel signalen of bewijzen van het malafide handelen van een subsidieaanvrager of ontvanger in het verleden zal dit binnen BA West nader worden onderzocht. Bij complexe situaties kan er deskundige worden ingeschakeld.
Bij een vermoeden tot fraude dient eerst te worden vastgesteld of het een GTI–project van een van de drie bemiddelende instanties (BI) (Gemeente Den Haag, Gemeente Amsterdam en Gemeente Utrecht) betreft. In dat geval meldt het programmabureau (PB) het vermoeden tot fraude wel bij de BA Kansen voor West, maar zal verder de meldingsprocedure van de betreffende gemeente volgen.

<u>Bemiddelende Instanties Kansen voor West</u>
Elk van de BI's hebben een eigen beleid op het gebied van integriteit. Het betreffende PB is aanspreekpunt en zal de BA informeren ten aanzien van de afhandeling van het onderzoek.

<u>Beheerautoriteit Kansen voor West</u>
De gemeente Rotterdam is, in de hoedanigheid als Beheerautoriteit, verantwoordelijk voor behandeling van de vermoedens tot fraude bij projecten die in behandeling zijn bij de BA. Net als bij de BI's wordt het initiële informatie verzamelen (interne onderzoek) gedaan door de betreffende behandelaar van het project.

De meldingsprocedure binnen de gemeente Rotterdam bestaat uit de volgende stappen bij melding van een vermoeden tot fraude:

- De behandelaar meldt vermoeden tot fraude of een signaal van een derde partij over mogelijke malafide handelen van subsidieaanvragers dat is ontdekt of gemeld bij de programmamanager Kansen voor West.
- De behandelaar heeft reeds wat vooronderzoek gedaan en naar aanleiding hiervan gegevens verzameld en stelt deze aan de BA ter beschikking.
- Programmamanager KvW stelt eventueel een nader onderzoek in, bijvoorbeeld een BIBOB-onderzoek of procedure.
- Programmamanager KvW maakt onderzoeksopdracht aan voor bijvoorbeeld het kenniscentrum BIBOB van de bestuursdienst van de gemeente en wordt van de vorderingen op de hoogte gehouden.
- De Programmamanager KvW maakt de melding aanhangig bij de Coördinator Integriteit van Stadsontwikkeling (SO) en geeft aan dat de melding betrekking heeft op het aspect fraude (hetzij intern, hetzij extern).

- Er volgt afstemming tussen de Coördinator Integriteit Stadsontwikkeling en de Programmamanager Kansen voor West om de stand van zaken te bespreken. De concerndirecteur SO wordt door de coördinator geïnformeerd.
- De Programmamanager KvW vraagt het ingeschakelde centrale onderzoeksteam van de gemeente om nav de melding en de reeds vergaarde informatieonderzoek (waarheidsvinding) te doen. Het onderzoek zal moeten vaststellen of de subsidievoorwaarden zijn nageleefd.
- Bij een uitkomst dat er *geen* sprake is van fraude wordt dit door de onderzoekers (bv BSD BIBOB) teruggekoppeld aan Programmamanager KvW.
- Indien de uitkomst van het onderzoek is dat er wel sprake is van fraude dan zal de Coördinator Integriteit Stadsontwikkeling dit melden aan de directeur Directie Veiligheid, die de verantwoordelijkheid heeft om aangifte te doen bij de Nationale Politie.
- Tevens worden het hoofd van de afdeling Strategie (SO) en de Programmamanager KvW op de hoogte gesteld gedurende het vervolgtraject.

BA West neemt meldingen van mogelijk misbruik van de financiële middelen serieus en bespreekt deze fraudegevallen (geanonimiseerd), in het programmabureau overleg (PBO) en het BA-afstemmingsoverleg om bewustwording te creëren en om samen te bekijken of bepaalde maatregelen kunnen worden getroffen/aangescherpt. Ook wanneer er geen sprake is van fraude, maar van onregelmatigheden wordt beoordeeld in hoeverre dit kan worden voorkomen. Dit is een continue proces en onderdeel van de periodieke overleggen.

Bij een vermoeden van onregelmatigheden wordt contact gezocht met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Rotterdam (RIEC) (**RIEC Rotterdam** T: 010 - 267 29 44, E: riec@rotterdam.nl) om samen met medeoverheden, waaronder de politie en Belastingdienst, nader onderzoek te doen. Het RIEC ondersteunt samenwerking tussen de convenantpartners, waar de gemeente Rotterdam er een van is. Op deze manier denken wij dat iedereen die ergens melding van wil maken gehoord kan worden.

Hoe gaan we om met fraude?
Zoals aangegeven zal, indien uit onderzoek blijkt dat er sprake is van een vermoeden van fraude, per geval worden bepaald of hiervan aangifte wordt gedaan bij de Nationale Politie.
In deze afweging wordt de financiële omvang, het aantal verleende subsidies en specifieke voorschriften van uit de achterliggende regelgeving meegenomen. Bij regelingen die in mandaat worden uitgevoerd wordt met de opdrachtgever nadere afspraken gemaakt.
De betreffende subsidie wordt ingetrokken en eventueel verstrekte voorschotten worden teruggevorderd. Verder kunnen extra gemaakte kosten in rekening worden gebracht; een of alle verleende subsidies worden ingetrokken en weigeren van nieuwe subsidieaanvragen.
Bij een project, waarbij Europees geld verstrekt is, melden we de (mogelijke) fraude bij OLAF voor zover deze kosten bij de Europese Commissie zijn gedeclareerd.
OLAF is het Europees Bureau voor Fraudebestrijding https://ec.europa.eu/anti-fraud/home_nl.
Mogelijk eerder verkregen subsidies worden nogmaals kritisch bekeken om vast te stellen of hier ook sprake is van een mogelijke fraude.

Het moment waarop BA West in contact treedt met de begunstigde over de conclusies van het onderzoek is afhankelijk van de afspraken die hierover worden gemaakt met de Nationale Politie. In het kader van rechtsvervolging kan het zinvol zijn dat de Nationale Politie eerst de administratie veiligstelt.
De communicatieadviseur van de Gemeente Rotterdam en van Kansen voor West worden tijdig geïnformeerd over specifieke gevallen, zodat in geval van publiciteit over een geval adequaat gereageerd kan worden.

Wilt u meer weten over ons (anti) fraudebeleid?
Wilt u meer weten over het (anti) fraudebeleid van BA West of wilt u een (vermoeden van) fraude melden? Neem dan contact op met de programmamanager Kansen voor West, Ruud van Raak, mailto:rghj.vanraak@rotterdam.nl.
U kunt ook anoniem subsidiefraude melden bij de *Stichting Meld Misdaad Anoniem*[1].

1 Voor meer informatie: www.meldmisdaadanoniem.nl